

Petra Vidali

Predstavljam si, da je "dokumentarna opera" raziskava v formi/formatu glasbenogledališkega dela oziroma da je način, kako o neki raziskovalni temi spregovoriti skozi ta format. Kaj je pa zares?

"Doslej smo posamezna dela glasbenogledaliških formatov - oziroma dezvrsne choregie projekte - poskušali opisati kot denimo vizualni koncert, tabloix, performativna glasovna inštalacija... Tokrat je opera, kar v italijanskem jeziku pomeni delo. Ovis je prostorna delavnica, v kateri se srečujejo odrske umetnosti in dokumentarna gradiva. Osredotoča se na resnične zgodbe, zgodovinske dogodke in aktualne družbene teme skozi zgodbe, v katerih nastopajo Dolly, Džingiskan, Jazon, Casanova, Medičejci, Washington, Vikingi, Che Guevarra... Gledalca vabimo, da vstopi v raznolikost idej, vonjev, zvokov in okusov, produktov in stranskih produktov, ki izvirajo iz življenja in sobivanja z ovcami. Sreča se z zgodovinskimi in s sodobnimi temami, z mitologijo in možnostjo odrešitve, z ekologijo in eksploatacijo živali ter dobi vpogled v več različnih obrazov človeštva skozi prizmo ene vrste sodprstega prežvekalca."

Mejna področja in mejni formati so sploh značilni za vaše delo.

"Mejni formati nudijo prostor drugačnega raziskovanja, tudi zaradi narave, ki jo prinaša interdisciplinarnost. Ovis je nadaljevanje linije, zastavljene v projektu Themos (za grlo), leta 2020, ki je govoril o sistemu globalne industrije produkcije mesa in s tem o odnosu med človeškimi in nečloveškimi živalmi. Nato smo lani s Homo faber obrnili fokus v raziskovanje tradicionalnih oblik in disciplin dela ter emancipirali oziroma povabili za oder procese, ki izginjajo zaradi eksploativnega in hitrega produciranja zbiramo hiperprodukcije. Zato je najbrž tomo faber deloval skorajda kot notalgični pogled k skupnosti in lokalni samozadostnosti onkraj eksploatacije. Ovis to nadaljuje s pogledom na globalni sistem, ki se je ustvaril zaradi in okoli rečesa na prvi pogled tako nedolžnega, kot je ovca. Izkaže pa se, da je ovca v našem središču kultur, okrog katerih se gradijo prve civilizacije, kar skozi srednji vek, renesanso in moderno dobo vodi v globalno dominacijo kapitala, kot ga poznamo danes. Če se nam zdi, da je trenutni politični red obvezen, zgodovina sveta skozi ovco ponudi mikro branje za eni strani naključne, na drugi neovaveščene, na tretji pa zelo načrtovane konstrukcije sveta. Volna je zanimiva udi zato, ker predstavlja okvirje raznih družbenih odnosov in statusov v procesu njene proizvodnje, ki govorijo o razrednih razlikah, skozi delitev del pa se dražajo tudi odnosi med spoloma.

Zanima me torej premikati meje tega, kak način razmišljamo o družbi skozi godbe, ki se plejejo okoli navidez samovmevni stvari in idej. Govoriti na tak

KARMINA ŠILEC

Dolgočasne ovce, ki spreminjajo svet

Pred premiero dokumentarne opere Ovis z avtorico idejne zasnove, glasbe in besedila ter oblikovalko prostora. O različnih obrazih človeštva skozi prizmo ene vrste sodprstega prežvekalca

način o stvarih se mi zdi pomembno, ker to destabilizira 'obvezno' sedanost, zastavljeno s tržnim globalizmom ali še bolje - s karcinogenim globalizmom mreže produkcije, katerega ključna lastnost je več in več in več."

Redkokdo, ki ima občutek za eksperimentalne formate, hkrati matematično natančno izračuna, koliko jih bo. V vašem projektu bo 25 % zvoka in glasbe, 45 % gledališkega eseja in 30 % performansa.

"Seveda ne gre za natančen matematični izračun, temveč za približno orientacijo gledalcu o tem, kako je zasnovan dogodek. Ko sem kdaj obiskala kak festival, se mi je podoben opis zdel koristen, ker mi je dal osnovno idejo o tem, kaj dogodek prinaša."

Izbiri objekta proučevanja ste delno že pojasnili, a vseeno, kako ste prišli do ovce?

"Ovis je najbrž odraz oziroma izziv ob spoznanju o tesnobi vasezavernosti človeške vrste. Pripoveduje o preteklosti, sedanosti in prihodnosti sobivanja človeka in ovce ter nas sooča z obojmi, s fascinacijo nad skorajda neskončnimi dimenzijami tega odnosa, pa tudi z brutalnostjo zgodovine in sedanosti, ki govori iz teh zgodb, predmetov in idej.

Karmina Šilec: "Videti je, kot da imamo vsi neke zgodbe in izkušnje z ovcami. V kreiranju gre za ustvarjanje in kontekstualizacije, ki jih vodi ideja: zgodovina sveta skozi perspektivo ovce." Foto: Iztok Bončina

predstavljale so blaginjo. Hkrati z udomačitvijo so v človekov svet stopile tudi preko svoje funkcije v magičnem svetu človeka, kot nekdo, ki je čuteč in, enako kot človek, smrtan. Čeprav po videzu in telesnih lastnostih zelo drugačne, so mu hkrati tudi podobne. Človek jim je pripisal moč, celo višji, nadetični status. In ta se pojavlja v mnogih kulturah in religijah po vsem svetu.

Kasneje je zaradi osrednjega pomena volne zgodba imperija ovčereje tudi zgodba o imperialni ekspanziji ter o oblikovanju in preoblikovanju globalnega kapitalizma ter s tem sodobnega sveta. Države so se bojevale za pašna zemljišča, delodajalci so krašjali otroštvo svojih delavcev, uvedba strojev je povzročala izseljevanja iz starodavnih pridelovalnih središč, delavci pa so se borili za svobodo in zasluzek. Moški in ženske, ki so se prej preživljali z majhnimi zemljišči, na katerih so poleg hrane pridelovali meso in volno, so nato dokončno doživeli konec svojega načina življenja. Zapustili so svoja kmetijska orodja in kolovrate in se odpravili v tovame. Volneni imperiji so bili od vsega začetka prizorišče nenehnega globalnega boja med prvotnimi naseljenci in lastniki čred, trgovci in državniki, kmeti in trgovci, delavci in lastniki tovarn. V tem, in v mnogih drugih pogledih, je imperij volne v veliki meri uvedel sodobni svet. Ovce tudi naseljujejo vse kontinente razen Antarktike. Če kakšna žival na tem svetu, je ovca tista, ki je zares vplivala na življenje ljudi. Med živalmi najbrž najbolj."

Velik bo delež raziskovalcev, poznavalcev kakšnega od segmentov lika in dela ove. Vdjučili ste umetnostno zgodovinarico, filozofa, borko za pravice živali, bibličistko... Ste našli ljudi, ki so se z ovcami že ukvarjali, ali s/ bodo to naredili za potrebe predstave?

"Oboje. Nekateri imajo zelo tesne izkušnje z ovcami, kot denimo filozofinja dr. Teja Brooks Pribac, ki živi s posvojenimi ovcami. Nekaterim je blizu določen segment projekta, kot je denimo dr. Snežna Večko biblični aspekt jagnjeta, dr. Lochlannu Jainu tako imenovani WetNet (povezava med ljudmi in živalmi, ki ustvarjajo poti za prenos patogenov), dr. Marjeti Ciglencečki pa ovca v likovnih upodobitvah. Z nekaterimi pa smo skupaj izbrali smer, ki bi bila lahko zanimiva. Dr. Mladen Dolar v prispevku izhaja iz Kafkove kratke zgodbe Kri-

žanje, avstralska politična sociologinja Samantha Balaton Chrimess je naredila prispevek o genocidu nad aborigini, dr. Andrej Hozjan ovco predstavi skozi zgodovinski sprehod, dr. Maja Rupnik govori o znanstvenih poskusih z ovcami... Vsekakor je tema sodelujočim zanimiva, ne le raziskovalcem, tudi izvajalcem v umetniškem delu projekta. Videti je, kot da imamo vsi neke zgodbe in izkušnje z ovcami. V kreiranju gre za ustvarjanje in kontekstualizacije, ki jih vodi ideja: zgodovina sveta skozi perspektivo ovce. Zato so Dolgočasne ovce, ki spreminjajo svet - tak je podnaslov projekta - sredi je in povezovanje tem z različnih področij, obiskovalci pa se med dogodkom, ki vsa ga zasnovala z režiserjem in scenografom Dorianom Šilcem Petkom, premikajo med različnimi prizorišči in vstopajo v različne vizualne krajine."

Je to, da je za ovco značilno, hm, melodično oglašanje, tudi vplivalo na izbiro? Kaj je oblikovalno glasbeno del?

"Nekaj tega tonskega gradiva je seveda našlo prostor v zvočnem svetu predstave. Posredno pa je ovca zastopana tudi v instrumentih, ki jih bomo slišali v predstavi - v gajdah in diplah, ki so narejene iz ovčje kože ter v drugih instrumentih, ki imajo določene dele narejene iz delov ovčjega telesa. Ovca je namreč neposredno s svojim telesom vplivala na razvoj glasbe kot pratorobil (rogovi), struna (za godala in brenkala), meh (za srednjeveška glasbila, harmonike), filc (v klavirju), lanolin (kot mazivo za trobila). Premoženje, pridobljeno s trgovanjem z volno, je vodilo do mencestev, ki so spodbudila nastanek glasbenih del in razvoj opere. Procesi dela, povezani z volno, pa so bili tudi inspiracija za različne ljudske in umetniške stvaritve. Idile 'pastoralnega' in 'bukoličnega' predenja imajo korenine že v antiki. Od leta 1760 dalje, ko je industrializirano strojno predenje postopoma nadomeščalo domače predenje, pa je ta proces spodbudil nastanek predilnih skladb Schumann, Brahmsa, Ravela, Schuberta, Wagnerja, Gounoda in drugih.

Pri gradnji glasbenega dela Ovis so uporabljali augmentirani zvoki tud in glasovi vokalstov razširjenih vokalnih tehnik. Gre za množenje stikov med več akustičnimi kulturami, gre za srečanje sicer oddaljenih glasbenih identitet."

Za slovenske produkcijske razmere je to velika produkcija, za nevladno organizacijo pa sploh. Že projektni zbor je velik, potem pa še ekipa ustvarjalcev in drugih izvajalcev... Premiera bo v kulturni četrti Minoriti, na različnih prizoriščih, 15. novembra. Kdo je podprl projekt in seveda, kako bo s postprodukcijoj? Žal je za kar nekaj vaših projektov mogoče reči, da so bili na ogled premalokrat...

"Predstava bo letos za javnost izvedena trikrat, ob premieri še repriza 16. novembra in 14. novembra kot javna generalka. Seveda razmišljamo tudi o tem, v kakšni obliki izvesti nadaljnje ponovitve. Projekt sofinancirata Mestna občina Maribor in javni sklad za kulturne dejavnosti republike Slovenije, v pripravi izvedbe pa sodelujemo z Lutkovnim gledališčem Maribor in kulturno četrtjo Minoriti."

Dokumentarna opera Ovis Foto: Arhiv CS

Sodelujoči

Dr. Samatha Balaton Chrimess, politična sociologinja
Dr. Marjeta Ciglencečki, umetnostna zgodovinarica
Dr. Mladen Dolar, filozof
Dr. Andrej Hozjan, zgodovinar
Dr. Lochlann Jain, antropolog in umetnik
Dr. Teja Brooks Pribac, filozofinja in aktivistka za pravice živali
Dr. Maja Rupnik, mikrobiologinja
Dr. Juan Manuel Tebes, raziskovalni zgodovinar
Dr. Terezija Snežna Vrečko, bibličistka
Gregor Zorc, igralec
Minca Lorenčič, igralka
Gregor Luštek, plesalec

Andrej Fon, glasbenik
Jasmina Črnčič, Mojca Borko in Eva Germ, pevke
Projektni zbor Choregie
Ustvarjalna skupina Karmina Šilec, avtorica idejne zasnove, glasbe in besedila, oblikovalka prostora
Dorian Šilec Petek, avtor izvedbene zasnove, oblikovalec prostora, videa in svetlobe
Danilo Ženko, oblikovalec zvoka
Andrej Hajdinjak, oblikovalec svetlobe
Mojca Redjko in Marisa Filipič, kreativni sodelavki
Kostavinci iz Lutkovnega gledališča Maribor in Minoritov.